

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
Повна назва навчальної дисципліни	Основи економіки. Мікроекономіка
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Медичний інститут
Розробник(и)	Євдокимов Андрій Валерійович, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НКР – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	20 тижнів 2-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг навчальної дисципліни становить 5 кредитів ЄКТС, 150 годин, з яких 60 годин становить контактна робота з викладачем (20 годин лекцій, 40 годин практичних занять), 90 годин становить самостійна робота.
Мова(и) викладання	Українська
2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі	
Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми 229 «Громадське здоров'я»
Передумови для вивчення дисципліни	Відсутні
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні
<p>3. Мета навчальної дисципліни «Основи економіки. Мікроекономіка» є формування у студентів глибоких економічних знань, логіки сучасного економічного мислення і економічної культури, адекватних умовам ринкових відносин, навчання студентів базовим методам аналізу економічних процесів, вмінню приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою професійною діяльністю.</p> <p><i>Основними завданнями є</i> – пізнання мікроекономічних відносин як науки, її</p>	

предмету, методів та функцій, аналіз закономірностей розвитку ринкової економіки як основи функціонування різних сучасних господарських систем, розкриття закономірностей суспільного відтворення, загальноекономічної рівноваги, економічного зростання та циклічних коливань в економіці.

Результати навчання:

- знати теоретичні основи економіки у сфері охорони здоров'я, категоріальний апарат економічної теорії, зміст та особливості найвідоміших економічних теорій, визначення нових дефініцій, зумовлених економічним розвитком сучасного суспільства.

- вміти формулювати і вирішувати економічні задачі на основі сучасних концепцій економічного розвитку організацій та установ у сфері охорони здоров'я; самостійно вивчати економічні процеси; систематизувати та вибудовувати логічні послідовні цілісні економічні знання.

4. Зміст навчальної дисципліни

Програма курсу складається з 10 тем, в яких узагальнюються сучасні концепції найвідоміших економічних теорій, в організаціях та установах у сфері охорони здоров'я, описуються особливості діяльності суб'єктів господарювання в ринкових умовах. Цей курс ретельно і послідовно пояснює механізми ефективних економічних процесів на рівні окремих суб'єктів господарювання. Крім того, цей курс надає знання проуніверсальній інструментарій для вивчення поведінки економічних суб'єктів у ринкових умовах і методи її оптимізації.

Теоретичним підґрунтям курсу «Основи економіки. Мікроекономіка» є «Основи економічної теорії», «», «Основи підприємництва», та інших.

Тема 1 Вступ до основ економічної теорії.

Зародження економіко-теоретичних знань. Економіка як об'єкт вивчення економічної теорії. Загальні засади економічного розвитку. Мікроекономіка. Макроекономіка. Мегаекономіка. Еволюція економічної теорії: основні етапи та напрями розвитку. Політекономія. Економічна теорія. Економікс.

Предмет економічної теорії. Економічні категорії. Економічні закони та принципи господарювання. Механізм дії і механізм використання економічних законів. Економічна система.

Функції економічної теорії і її роль у формуванні економічного мислення. Економічна теорія - наукова основа економічної політики. Нормативна та позитивна економічна теорія. Єдність функцій економічної теорії.

Методи пізнання соціально-економічних явищ і процесів, їх класифікація. Загальнонаукові та специфічні методи економічних досліджень. Макро- і мікроекономічний аналіз.

Сучасні напрями розвитку економічної думки: провідні школи та концепції. Виникнення та розвиток економічної думки в Україні. Взаємозв'язок економічної теорії з гуманітарними, природничими і технічними науками, що вивчають суспільство та світ.

Тема 2. Економічні цілі та проблеми суспільства. Економічні відносини власності.

Економічні цілі і рушійні сили суспільства. Виробництво як визначальний фактор потреб суспільства та їх розвитку. Суперечність між суспільними потребами і економічними ресурсами суспільства. Вибір альтернатив ефективного використання обмежених ресурсів та виробничих можливостей.

Економічні потреби суспільства, їх суть і структура. Економічні інтереси, їх сутність та суб'єкти. Взаємозв'язок інтересів і потреб.

Зміст та структурні елементи економічної системи. Типи і моделі економічних систем. Традиційна система. Ринкова економіка вільної конкуренції. Сучасна ринкова економіка. Соціально орієнтована ринкова економіка. Моделі організації національних господарств. Змішана економічна система. Командно- адміністративна система.

Економічні основи постіндустріального (науково-інформаційного) суспільства, тенденції його розвитку.

Правовий та економічний зміст власності. Суб'єкти та об'єкти відносин власності. Різноманітність форм власності та форм господарювання. Різновиди приватної та суспільної форм власності. Особливості акціонерної форми власності. Інтелектуальна власність.

Еволюція відносин власності. Новітні тенденції у розвитку відносин власності. Відносини та форми власності в Україні в період переходу до ринку. Роздержавлення та приватизація, їхня суть і відмінності.

Концепція сталого розвитку: розвиток біотехнологій та екологічно чистих виробництв.

Тема 3. Економічні блага, їх корисність. Теорія споживчої поведінки.

Економічні блага. їх класифікація. Носії економічних благ. Кількісна і якісна оцінки блага. Економічний закон зростання потреб. Теорія поведінки споживача.

Корисність: сукупна і гранична. Функція корисності. Закон спадної граничної корисності. Споживчі переваги. Модель максимізації корисності. Правило максимізації корисності. Ефект доходу і заміщення. Крива байдужості. Гранична норма заміщення. Аксиоми уподобань.

Обмеження можливостей. Споживчий вибір і бюджетне обмеження. Рівняння бюджетного обмеження. Бюджетна лінія. Вплив зміни доходів і цін на поведінку споживача.

Рівновага споживача. Оптимальний кошик споживача. Крива «доход- споживання». Криві Енгеля для нормальних, нижчих та нейтральних благ. Крива індивідуального та ринкового попиту.

Тема 4. Ринок як економічна форма організації суспільного господарства.

Сутність ринку. Інституціональні основи і критерії ринкового господарства. Функції ринку.

Структура ринку. Соціально-економічна структура суб'єктів ринку як вираз різноманіття типів, видів і форм власності. Об'єктна структура ринку. Ринок споживчих товарів. Ринок засобів виробництва. Ринок робочої сили (праці). Ринок капіталу. Ринок цінних паперів. Валютний ринок. Ринок продуктів інтелектуальної діяльності, „ноу-хау”. Особливості ринку біотехнологічної продукції.

Інфраструктура ринку. Ринок як системна форма відносин вторинного привласнення, економічної реалізації власності на об'єкти ринкового обігу.

Теорія конкуренції. Досконала та недосконала конкуренція. Методи цінової і нецінової конкуренції.

Позитивні і негативні властивості ринку. Еволюція ринку: шляхи побудови ринкової системи. Типи ринкових систем. Сучасні моделі ринкового господарства. Модель ринкової економіки в Україні.

Тема 5. Попит, пропозиція, їх взаємодія.

Попит, пропозиція і ціна - основні елементи ринкового механізму. Сутність ринкового механізму.

Сутність попиту. Взаємозв'язок попиту та потреб. Попит та величина попиту. Фактори, що визначають величину попиту. Закон попиту. Крива попиту. Еластичність попиту за ціною. Еластичність попиту за доходом. Перехресна еластичність попиту. Класифікація товарів за критерієм еластичності попиту.

Пропозиція. Взаємозв'язок пропозиції та виробництва. Величина пропозиції. Закон пропозиції. Крива пропозиції. Нецінові фактори пропозиції.

Ринкова рівновага. Рівноважна ціна. Фіксовані ціни. Наслідки фіксації цін. Вільний рух цін - основний регулятор збалансування попиту і пропозиції. Ринковий механізм як механізм регулювання відносин привласнення, реалізації власності.

Тема 6. Підприємництво і підприємство.

Підприємництво, його суть, основні принципи й ознаки. Теорія підприємництва. Класична та інноваційна моделі підприємництва. Мотивації підприємницької діяльності. Підприємництво і бізнес.

Економічні основи розвитку підприємництва в Україні.

Сучасні організаційно-правові форми підприємництва. Індивідуальне підприємство (одноосібне володіння). Товариство (партнерство). Корпорація. Малий бізнес. Нові види підприємницької діяльності.

Ризик у підприємницькій діяльності та його види. Венчурний бізнес, тенденції його розвитку. Система франчайзингу. Підприємницькі мережі.

Підприємство, його сутність, головні ознаки і особливості. Форми підприємств. Маркетинг.

Тема 7. Витрати виробництва та прибуток.

Витрати виробництва як форма руху авансованого капіталу. Класифікація витрат виробництва, їх структура. Зовнішні або явні витрати. Внутрішні, неявні витрати. Постійні, змінні та сукупні витрати. Структура витрат виробництва в короткостроковому та довгостроковому періоді. Граничні або маржинальні витрати. Трансакційні витрати. Бухгалтерський та економічний підходи до оцінки витрат.

Екологічні показники біотехнологічних виробництв (фармацевтичні, отримання біопалива. Скорочення собівартості продукції біотехнологічних виробництв.

Формування валового доходу підприємства. Фактори, що його визначають. Підприємницький дохід. Категорії валового, середнього і граничного доходу.

Прибуток на капітал. Еволюція поняття «прибутку» в економічній теорії. Джерела формування прибутку та чинники, що визначають величину прибутку. Класифікація прибутку: бухгалтерський, нормальний, економічний. Функції прибутку. Умови максимізації прибутку підприємства. Типи ринків. Аналіз прибутку фірми, яка діє в умовах різних типів ринкових структур. Засоби виміру прибутку. Закон диференційованої норми прибутку.

Тема 8. Ринок досконалої конкуренції.

Модель ринку досконалої конкуренції та її характеристики. Ринкова поведінка підприємства в короткостроковому періоді. Ринок досконалої конкуренції в довгостроковому періоді.

Тема 9. Ринок факторів виробництва.

Модель “чистої монополії” та її характеристики. Монопольний ринок у короткостроковому та довгостроковому періоді. Ринкова поведінка монополістичного конкурента. Формування похідного попиту. Ринок праці. Ринок капіталу.

Тема 10. Загальна рівновага та економіка добробуту.

Поняття ринкової рівноваги, її аналіз . Ефективність у виробничій сфері. Рівновага в економіці обміну. Зовнішні ефекти, їх економічний зміст. Суспільні блага і суспільний вибір. Економічна роль держави в ринковій економіці.

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

РН 1.	Демонструвати знання щодо основ економіки у сфері охорони здоров'я, критеріального апарату економічної теорії, змісту та особливостей найвідоміших економічних теорій, визначення нових дефініцій, зумовлених економічним розвитком сучасного суспільства.
РН 2.	Вміти застосовувати загальні принципи, форми та методи, що використовуються для сучасних концепцій економічного розвитку організацій та установ у сфері охорони здоров'я
РН 3.	Застосовувати основні принципи систематизування та вибудовувати логічні послідовні цілісні економічні знання.

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна:

ПРН 2	Критично осмислювати факти, аналізувати та узагальнювати інформацію у професійній сфері.
ПРН 9	Планувати і здійснювати прикладні дослідження у сфері громадського здоров'я, аналізувати їх результати, обґрунтовувати висновки.
ПРН 12	Розуміти принципи розробки та використовувати у професійній діяльності системи моніторингу і оцінки ефективності інтервенцій, програм та політик в громадському здоров'ї.
ПРН 14	Оцінювати ефективність програм і послуг сфери громадського здоров'я, спрямованих на поліпшення здоров'я населення.

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

Видами навчальних занять при вивченні дисципліни є лекції (Л), практичні заняття (ПЗ) та самостійне вивчення (СРС):

Тема 1.

Л 1. Вступ до основ економічної теорії.

Економіка як об'єкт вивчення економічної теорії. Загальні засади економічного розвитку. Мікроекономіка.

СРС 1. Мікроекономіка як складова частина теоретичної економіки. Предмет і методи мікроекономіки.

ПЗ 1-2. Тестування за лекційними матеріалами Л 1. Кейс «Зародження економічної теорії».

Тема 2.

Л 2. Економічні цілі та проблеми суспільства. Економічні відносини власності.

Економічні цілі і рушійні сили суспільства. Виробництво як визначальний фактор потреб суспільства та їх розвитку. Суперечність між суспільними потребами і економічними ресурсами суспільства.

СРС 2. Корисність в економічній теорії і проблема її виміру. Закон спадної граничної корисності блага

ПЗ 3-4. Аналізування функцій власності, їх реалізації в господарській діяльності закладами охорони здоров'я. Кейс «Види власності». Тестування за лекційними матеріалами Л 2.

Тема 3.

Л 3. Економічні блага, їх корисність. Теорія споживчої поведінки.

Економічні блага, їх класифікація. Носії економічних благ. Кількісна і якісна оцінки блага. Економічний закон зростання потреб. Теорія поведінки споживача.

Корисність: сукупна і гранична. Функція корисності. Закон спадної граничної корисності. Споживчі переваги. Модель максимізації корисності. Правило максимізації корисності. Ефект доходу і заміщення.

СРС 3. Ординалістська теорія поведінки споживача. Вибір споживача з ординалістських позицій. Криві байдужості, їх властивості. Бюджетна лінія.

ПЗ 5-6. Обговорення характеристик цілей закладів охорони здоров'я. Кейс «Побудова дерева цілей». Тестування за лекційними матеріалами Л 3.

Тема 4.

Л 4. Ринок як економічна форма організації суспільного господарства.

Сутність ринку. Інституціональні основи і критерії ринкового господарства. Функції ринку.

СРС 4. Оптимум споживача як модель раціонального споживацького вибору

ПЗ 7-8. Обговорення переваг та недоліків централізованих та децентралізованих структур. Тестування за лекційними матеріалами Л 4. Кейс «Ринок продуктів інтелектуальної діяльності, „ноу-хау”».

Тема 5.

Л 5. Попит, пропозиція, їх взаємодія.

Попит, пропозиція і ціна - основні елементи ринкового механізму. Сутність ринкового механізму.

СРС 5. Взаємодія попиту і пропозиції, ринкова рівновага. Еластичність попиту і пропозиції.

ПЗ 9-10. Попит і закон попиту. Пропозиція і закон пропозиції. Кейс «Вільний рух цін - основний регулятор збалансування попиту і пропозиції.». Тестування за лекційними матеріалами Л 5.

Тема 6.**Л 6. Підприємництво і підприємство.**

Підприємництво, його суть, основні принципи й ознаки. Теорія підприємництва. Мотивації підприємницької діяльності. Підприємництво і бізнес., Класична та інноваційна моделі підприємництва, їх переваги та недоліки, особливості застосування в сучасних закладах охорони здоров'я.

СРС 6. Підприємство як суб'єкт ринку та виробничо-ринкова система. Параметри підприємства як мікроекономічної моделі

ЛЗ 11-12. Частинна варіація факторів виробництва. Ізоквантна варіація факторів виробництва. Пропорційна варіація факторів виробництва.. Кейс «Бюджетне обмеження виробника. Оптимум виробника для закладу охорони здоров'я». Тестування за лекційними матеріалами Л 6.

Тема 7.**Л 7. Витрати виробництва та прибуток.**

Витрати виробництва як форма руху авансованого капіталу. Класифікація витрат виробництва, їх структура. Зовнішні або явні витрати. Внутрішні, неявні витрати. Постійні, змінні та сукупні витрати. Структура витрат виробництва в короткостроковому та довгостроковому періоді...

СРС 7. Формування валового доходу підприємства. Фактори, що його визначають. Підприємницький дохід. Категорії валового, середнього і граничного доходу.

ЛЗ 13-14. Обмін інформацією в організації. Розв'язування ситуаційної вправи «Граничні або маржинальні витрати в закладах охорони здоров'я». Тестування за лекційними матеріалами Л 7.

Тема 8.**Л 8. Ринок досконалої конкуренції.**

Модель ринку досконалої конкуренції та її характеристики. Ринкова поведінка підприємства в короткостроковому періоді. Ринок досконалої конкуренції в довго-строковому періоді.

СРС 8. Ринкова поведінка підприємства в короткостроковому періоді.

ЛЗ 15-16. Основні риси і особливості організації олігополії. Кейс «Соціальна ціна монополії». Тестування за лекційними матеріалами Л 8.

Тема 9.**Л 9. Ринок факторів виробництва.**

Модель "чистої монополії" та її характеристики. Монопольний ринок у короткостроковому та довгостроковому періоді.

СРС 9. Ринкова поведінка монополістичного конкурента.

ЛЗ 17-18. Формування похідного попиту. Кейс «Ринок праці. Ринок капіталу.». Тестування за лекційними матеріалами Л 9.

Тема 10.**Л 10. Загальна рівновага та економіка добробуту.**

Поняття ринкової рівноваги, її аналіз. Ефективність у виробничій сфері. Рівновага в економіці обміну. Зовнішні ефекти, їх економічний зміст.

СРС 10. Суспільні блага і суспільний вибір.

ЛЗ 19-20. Економічна роль держави в ринковій економіці. Кейс «Правові передумови для ринкових суб'єктів». Тестування за лекційними матеріалами Л 10.

- НД 1. Підготовка до практичних занять з використанням опорного мультимедіа-конспекту.
- НД 2. Презентація індивідуальної/групової самопідготовки до практичних занять.
- НД 3. Написання поточних контролів.
- НД 4. Виконання кейсів за результатами вивчення лекційних матеріалів.

8. Методи викладання, навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1. Інтерактивні лекції, лекції-обговорення, використання електронних засобів навчання (мультимедійне обладнання);

МН2. Практичні заняття (інтерактивні дискусії, індивідуальна та групова форма роботи, використання електронних засобів навчання, тестування);

МН3. Практико-орієнтоване навчання.

Лекції надають студентам можливість акумулювати та використовувати свої знання та розуміння сучасній мікроекономічній теорії, яка розробила універсальний інструментарій для вивчення поведінки економічних суб'єктів у ринкових умовах і методи її оптимізації, визначення нових дефініцій, зумовлених економічним розвитком сучасного суспільства та закладів охорони здоров'я (РН 1). *Практичні заняття* дискусії дозволяють формувати знання щодо основ економіки у сфері охорони здоров'я, критеріального апарату економічної теорії, змісту та особливостей найвідоміших економічних теорій (РН 1). Крім того, практичні завдання дозволять студентам оволодіти принципами, формами та методами, що використовуються для ефективної реалізації функцій сучасних концепцій економічного розвитку організацій та установ у сфері охорони здоров'я (РН 2), а також застосовувати основні принципи систематизування та вибудовувати логічні послідовні цілісні економічні знання. (РН 3). *Самостійна робота студента* передбачає інтеграцію різних видів індивідуальної та колективної навчальної діяльності, яка здійснюється як під час аудиторних, позааудиторних занять без участі викладача, так і під його керівництвом.

9. Методи та критерії оцінювання

9.1. Критерії оцінювання

Критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти оцінювання є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни. Мінімальний пороговий рівень оцінки визначається за допомогою якісних критеріїв та трансформується в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової шкали. Під час проведення контрольних заходів використовується 100-бальна шкала оцінювання з можливістю переведення в інші:

Шкала оцінювання ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Рейтингова бальна шкала оцінювання
5 (відмінно)	Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	Зараховано	$170 \leq RD \leq 200$
4 (добре)	Вище середнього рівня з кількома помилками		$140 \leq RD < 169$

3 (задовільно)	Непогано, але зі значною кількістю недоліків		$120 \leq RD < 139$
2 (незадовільно)	Можливе повторне складання	Не зараховано	$0 \leq RD < 119$

9.2 Методи поточного формативного оцінювання

Оцінювання протягом семестру проводиться у формі оцінки систематичності та активності роботи студента на лекційних та практичних заняттях (М1), виконання дослідницьких завдань (М2), письмових опитувань (тестування – (ПЗ 1-20) (М3).

9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

Оцінка студента формується таким чином:

СО1 : систематичність і активність роботи на лекційних та практичних заняттях – тах 100 б.;

СО3 : кейси- тах 40 б.

СО3 : складання контролів – 60 б.

Форма підсумкового контролю – д/з.

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання

Навчальний процес потребує використання мультимедіа (ЗН 1)

10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література.

Проривні технології в економіці і бізнесі (Досвід ЄС та практика України у світлі III, IV і V промислових революцій) : навчальний посібник / за ред. д.е.н., проф. Л.Г. Мельника та к.е.н., доц. Б.Л. Ковальова. – Суми : Вид-во СумДУ, 2019. – 146 с.

Мікроекономіка : підручник / [В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич, А. І. Ігнатюк, С. В. Слухай] ; за ред. В. Д. Базилевича. - 2-ге вид., перероб. і доп. - Київ : Знання, 2018. - 149 с. - (Серія "Класичний університетський підручник").

Стрішенець О.М. Економічна теорія : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. М. Стрішенець, В. І. Ліщук, Л. В. Єлісеєва ; Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. - Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. - 236 с.

Економічна теорія : підручник / В.Д. Лагутін, Ю.М. Уманців, Т.А. Щербакова та ін. ; за заг. ред.

В.Д. Лагутіна. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. –608 с. ISBN 978-966-629-839-6

3Економічна теорія. Політекономія : практикум : навч. посіб. / В. Д. Базилевич [та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф., чл.-кор. НАН України В. Д. Базилевича. - К. : Знання, 2013. - 494 с.

Бадюк М.І. Управління повсякденною діяльністю медичної служби: підручник. К. : Леся. 2015. 382 с.

Додаткова література

С.К. Харічков, Г.А. Дорошук. Сучасний інструментарій управління поведінкою суб'єктів господарювання: монографія. Одеса : Освіта Укр. 2017. 244 с.

Білецька Л.В., Білецький О.В., Савич В.І. Економічна теорія: політекономія, мікроекономіка, макроекономіка Підручник. 2-ге вид. перероб. та доп. — К.: Центр учбової літератури, 2009. - 688 с.

ISBN 978-966-364-932-0

